

VRIJHEID, GERECHTIGHEID EN VREDE

Toespraak gehouden door Nico Kooren ter gelegenheid van een bijeenkomst van predikanten van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten te Altena in Duitsland.

DE FEESTTIJDEN,
'samenkomen' met de Almacht**Een persoonlijke observatie**

Toen ik in het jaar 1958 van de vorige eeuw in aanraking kwam met de zevende-dags adventisten te Amsterdam, koesterde ik de veronderstelling dat de Advent Kerk een brugfunctie vervulde tussen christenheid en Jodendom. En daar waren goede redenen voor. Want de opvattingen van de Adventisten, in de tijd dat ik ermee in aanraking kwam, verschilden behoorlijk met die van tegenwoordig. Het viel mij op dat sommigen een nogal Joods aandoende vorm van wettisch perfectionisme praktiseerden. In die tijd (1958) legde men vanuit een latent aanwezig unitarisme vooral de nadruk op de voorbeeldfunctie van Jezus en de navolging van hem door het zich houden aan Gods geboden. Je verzoende je namelijk met God door zijn Woord, dat ook Jezus verkondigde en leefde, als gezaghebbend te aanvaarden en daarbij je vertrouwen te stellen in God (zie bijv. Deuteronomium 30:1-10; Johannes 5:24). Dat maakt dat je 'één bent in Jezus' en doet je als het ware overgaan uit de staat van dood zijn voor God en medemens tot een staat van waarachtig leven in verbondenheid met de Eeuwige. Zo word je een 'verlost' mens en 'kind' van de genadige God.

Deze 'theologische' opstelling was kennelijk zeer wijd verbreid onder de adventisten. Het kan daarom dan ook niet verwonderlijk zijn, dat vrijwel alle boeken uit christelijke kring in die tijd over de Kerk der Zevende-dags Adventisten, deze gemeenschap aanmerkten als een sekte en niet erkenden als christelijke kerk.

De leiding van de Kerk der Zevende-dags Adventisten trok zich deze kritiek kennelijk terdege aan en besloot tot het formuleren van officiële antwoorden op de afwijzende commentaren. Deze antwoorden werden bekend gemaakt middels de publicatie van het boek 'Questions on Doctrine' in het jaar 1957, dat namens de Generale Conferentie der Zevende-dags Adventisten werd uitgegeven door de Review and Herald Publishing Association.

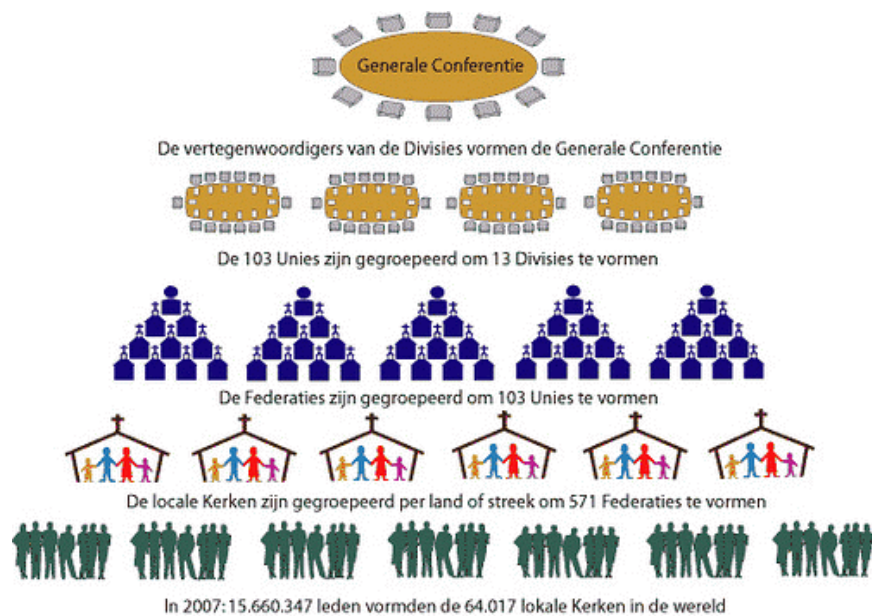
In de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw begon dan ook, mede onder invloed van de publicatie van "Questions on Doctrine", een proces van theologische aanpassing dat de Advent Kerk uiteindelijk bracht in de schoot van het orthodox protestants christendom.

Dit proces voor erkenning heeft zich in de loop van enkele decennia voltrokken. Ten koste van een vorm van latent arianisme of zelfs unitarisme ontwikkelde zich langzaam maar zeker een sterk uitgesproken trinitarisme. Het accent op het actieve geloofsaspect: het na te volgen voorbeeldige leven van Jezus als een 'welriekende en Gode welgevallige offerande' (Romeinen 12:1), verschoof naar het passieve geloofsaspect: het lijden en sterven van Jezus als een verzoening voor de zonden.

Met de stilzwijgende erkenning van de geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel staat de Advent Kerk 'de jure et de facto' stevig in de traditie van de (orthodox protestants) christelijke kerk en neemt zij afstand van alleen het Woord van God als grondslag en uitgangspunt van het geloof.

Opmerkelijk in dit verband was ook de reactie van mijn familie op mijn religieuze keuze en godsdienstige opstelling. Toen men in de familie vernam dat ik sabbat vierde en me aan de spijswetten hield, was het unanieme commentaar dat ik geen christen meer was maar teruggekeerd tot het 'geloof der vaders'. Mijn familie is dientengevolge altijd van mening geweest en gebleven dat ik noch Jood (judaïsme) noch christen ben, maar Israëliet.

Deze observaties hebben ertoe geleid dat ik tot de overtuiging kwam dat de Advent Kerk niet slechts een brugfunctie diende te vervullen tussen christenheid en jodendom, maar juist geroepen is zich opnieuw en blijvend te oriënteren op en vast te houden aan de enige grondslag van het

geloof: Het Verbond van de Enige Almacht met het volk Israël. In navolging van Jezus, de hervormer en 'personificatie' van Israël, dient de Advent Kerk af te zien van de traditie als gezaghebbend maar Gods koninkrijk gestalte te geven (zie Matteüs 6:9-13). Vooral ook omdat zevende-dags adventisten de overtuiging zijn toegedaan dat zij Gods ware gemeente in het laatste der dagen mogen zijn, dienen zij zich te realiseren dat zij geroepen zijn het ware Israël van de Almacht (als 'de rest van Israëls nageslacht') te constitueren (Openbaring 12:17; 14:12). Zoals Jezus zijn tijdgenoten opriep tot trouw aan het enige Verbond, moeten natuurlijk ook zijn navolgers oproepen tot trouw aan hetzelfde Verbond.

De controversie tussen Jacobus en Paulus

Wie zich geroepen voelt vast te houden aan het Verbond van de Almacht met het volk Israël en zodoende deel uitmaakt van het 'ene' Israël, kan zich, aangaande het Nieuwe Testament, voor zijn opvattingen hooguit beroepen op Jacobus (Handelingen 15:19-21) en de verkondiging van het 'Koninkrijk Gods' door Jezus, die daaraan gestalte gaf met zijn leefwijze. Jezus, zijn broer Jacobus en hun volgelingen waren gewoon Israëlieten.

En de gemeenschap der Nazoreeërs te Jeruzalem (Handelingen 24:5) was niets anders dan een stroming binnen het Jodendom. Het feit dat Jezus zelf ons geen geschreven woord heeft nagelaten en zijn broer Jacobus het niet nodig heeft gevonden, hoewel hij bij uitstek op de hoogte was van alle details, een levensbeschrijving (evangelie) van zijn broer te schrijven, toont aan dat het hen kennelijk niet ging om de persoon van Jezus maar om het Koninkrijk van God.

Het Nieuwe Testament is voornamelijk geschreven door de zogenoemde 'Hellenistische' christenen. Dat waren veelal bekeerlingen van Paulus die de gemeente van Jacobus te Jeruzalem (Nazoreeërs) verweten dat zij Gods wet te hoog stelde, dat zij de maagdelijke geboorte van Jezus ontkende en het gezag van Paulus verwierp.

Niet weinigen zien dan ook Paulus, die zij betichtten van het overnemen van mythen uit de Mithrascultus om meer succes te hebben onder de heidenen, als de echte grondlegger van de latere christelijke kerk. Het is namelijk heel opvallend dat in Paulus' religieuze 'creatie' bepaalde kenmerken van de figuur Jezus sterk doen denken aan Mithras. Want er zijn opvallende overeenkomsten tussen de twee. Zo werd Mithras (net zoals volgens de traditie Jezus) op 25 december in een grot geboren uit een maagdelijke moeder. De geboorte werd bekend gemaakt aan herders. Drie koningen waren getuigen. De geboorteplaats werd aangewezen door een ster. Mithras was de zoon van god, had 12 'discipelen' en een laatste avondmaal, werd in een graf in de rotsen gelegd en herrees na drie dagen uit de dood.

Paulus, die Romeins staatsburger was, moet zeer wel op de hoogte zijn geweest van deze wijdverbreide Mithrascultus en zou, om de 'heidene' tot het christendom te bekeren, hun verregaand in hun ideeën tegemoet hebben kunnen komen.

Het 'afstand nemen' door het christendom van het volk Israël werd mede in de hand gewerkt door de verwoesting van de tempel te Jeruzalem in het jaar 70. Want met de vroegtijdige dood van Jacobus in het jaar 62 en het verdwijnen van de tempel als het centrum van aanbidding van alle Israëlitische stromingen (en christenen), was de corrigerende factor (zie Handelingen 15) voor de zich snel ontwikkelende christengemeenschap in de diaspora in feite weggevalen.

De Advent Kerk, het Israël van de eindtijd?

Zoals bekend heeft men zich in de christelijke kerken in het algemeen verre gehouden van zowel de wekelijkse sabbat, de andere feesttijden des Heren en de verdere voorschriften van het Verbondsboek (zie Leviticus 23; Exodus 23:14-17). Al deze voorschriften worden beschouwd als vallende onder de ceremoniële wetten van het 'Oude' Verbond. En volgens het 'Nieuwe' Verbond beroept men zich slechts op de 'zedelijke wet' (de tien geboden).

Theologisch gezien onderscheidt de Advent Kerk zich tegenwoordig alleen nog van de verschillende protestants christelijke groeperingen door het onderhouden van de sabbat op de zevende dag van de week. Men kan zich afvragen of de Advent Kerk met deze opstelling nog wel voldoet aan haar roeping om als 'overblijfsel' van Gods volk Israël, dat 'trouw is aan Gods geboden en blijft bij het getuigenis van Jezus', de allerlaatste oproep tot bekering te verkondigen aan alle volken?

Bij het begrip 'het bewaren van de geboden van God' doet zich een merkwaardige inconsequentie voor. Officieel maakt de Advent Kerk, geheel in overeenstemming met de algemeen christelijke kerken, een scheiding tussen de zedenwet (Tien Geboden) en de ceremoniële wetten. Deze indeling ter onderscheiding van het 'nieuwe' verbond tegenover het 'oude' verbond is heel intelligent bedacht maar wel misleidend. Want onder het begrip 'ceremoniële wetten' verstaat men niet alleen alle voorschriften met betrekking tot de tabernakeldienst – omdat er op dit moment geen tabernakel of tempel functioneert -- maar bedoelt men te zeggen dat hieronder alle andere verbondsvoorschriften (ook die betreffende de sabbatdag, feesttijden, voeding, etc.) vallen buiten de Tien Geboden. Deze wijze van scheiding der wetten is bedoeld om de christelijke kerk vrij te pleiten van het gehoorzaam moeten zijn aan de 'ganse' wet. Maar met deze opstelling wordt het Verbond van de Almacht met Israël en het bestaansrecht van het volk Israël eenvoudigweg afgeserveerd. Hetgeen dan ook de opvatting is van vrijwel de gehele christenheid.

Jezus zelf geeft echter een veel zuiverder voorstelling van zaken. Het 'getuigenis van Jezus' is: "Luister, Israël! De Heer, onze God, is de enige Heer. Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht. Het op een na belangrijkste is dit: Heb uw naaste lief als uzelf." (Marcus 12:29-31) Volgens Jezus zijn deze twee 'grootste' geboden de grondslag van alles wat er in de wet (en de profeten) staat (Matteüs 22:34-40). Met andere woorden: alle voorschriften met betrekking tot de samenleving, zowel de oude voorschriften als de eventueel noodzakelijk nieuwe voorschriften, moeten te herleiden zijn tot deze twee grootste geboden, de grondslag der wet. Dit houdt in dat alle regels, voorschriften, wetten en geboden die noodzakelijk zijn om onze zeer gecompliceerde samenleving te reguleren allen te herleiden zouden moeten zijn tot liefde tot God en liefde tot de naaste.

Hoewel wij in onze tijd met een zeker *dédain* zouden kunnen neerkijken op dat simpele veeteelt en landbouw maatschappijtje van het 'oude' Israël, is dat echter zeer ongepast. De maatschappelijke structuur van het Israël van eertijds mag dan veel simpeler zijn geweest dan de gecompliceerde organisatie van onze moderne maatschappij, maar zowel de grondslag als het uitgangsprincipe voor een rechtvaardige samenleving blijven onveranderlijk dezelfde. Hieruit blijkt dat het Verbond dat God sloot met Abraham en bevestigde aan het volk Israël onvervreemdbaar is, omdat de grondslag van het Verbond onvervangbaar is en er geen alternatief mogelijk is.

Wat betreft het 'liefhebben van de naaste' kunnen zevende-dags adventisten (de Israëlieten van de eindtijd?) zich vanzelfsprekend verstaan met alle christelijke groeperingen en in feite met alle godsdienstige, religieuze, filosofische en humanitaire stromingen die zich kunnen vinden in de 'universele verklaring van de rechten van de mens'.

Maar het voornaamste gebod: 'Luister, Israël!, de Heer, onze God, is de enige Heer; heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht', staat op zichzelf en houdt meer in dan het voldoen aan het gebod om de naaste lief te hebben. Men kan een goede rentmeester zijn van de natuur en de naaste liefhebben als zichzelf zonder liefde tot God. Liefde tot God betekent dat wij hem

'kiezen' als onze 'enige' verbondspartner en dat wij hem waarachtig dienen met ons leven.

Geloof en verantwoordelijkheid

Geloven of vertrouwen stellen in onze Almacht houdt in dat het leven, in haar welhaast uitbundige en overdadige verscheidenheid en in haar totaliteit als stelsel van onderling van elkaar afhankelijke levensvormen, niet bij toeval is ontstaan maar is voortgekomen uit het scheppend vermogen van een creatieve geest.

Voor de gelovige betekent dit uitgangspunt voor een levensvisie dat hij zich bepaald weet bij de vraag naar de zin en het doel van de schepping en zijn bestaan als mens. Sinds mensenheugenis doet zich die vraag bij de mensheid voor. Een geschrift als de Bijbel, een boek dat eeuwen van menselijk bestaan omvat, geeft daar getuigenis van.

Aan het begin, en in feite los van de Bijbel staat het Verbondsboek (boeken van Mozes). Het Verbondsboek omvat twee geschriften: de door Mozes opgetekende verbondsvoorschriften en de afscheidsrede van Mozes. Het Verbondsboek geeft onder andere verslag van de contacten, maar ook van de relatie tussen God en de mens. Alle andere geschriften van de Bijbel, inclusief de afscheidsrede van Mozes, moeten worden aangemerkt als traditie, die voortzetting vindt in de Joodse traditie (Talmud) en middels het zogenoemde Nieuwe Testament in de christelijke traditie (orthodoxie). Hieruit volgt dat het Verbond van de Almacht met het volk Israël het referentiekader is waaraan de Joodse en christelijke traditie onderschikt is.

Uit het Verbondsboek dat ook wel 'de onderwijzing' (Tora) wordt genoemd, blijkt wat onze Schepper voor heeft met zijn schepping en de mensheid. Aan het begin wordt duidelijk gemaakt dat de natuur in al haar verscheidenheid op zichzelf kan bestaan zonder de aanwezigheid van de mens. De mens is daarnevens 'geschapen' om als rentmeester namens de Almacht de natuur te onderhouden. De mens heeft dus als zin van zijn

bestaan de verantwoordelijkheid voor de natuur. Verder heeft de mens de persoonlijke verantwoordelijkheid zich in te zetten voor een rechtvaardige samenleving waarin het 'levensgeluk' voor ieder individu is verzekerd. Voorwaar, een niet mis te verstane roeping. In deze verantwoordelijkheid staat de mens echter niet alleen. Onze Almacht komt de mensheid tegemoet met kennis, inzicht en ondersteuning middels het Verbond met het volk Israël. In het Verbond worden de uitgangsprincipes vastgelegd voor een rechtvaardige samenleving en de 'omgang' met de Almacht zelf.

De dagen die onze Almacht met ons deelt

Veel gelovigen zouden wensen onze Almacht meer te ervaren in hun leven, ja, hem te kunnen ontmoeten. Onze Almacht is daarin de wereld zeer tegemoet gekomen. Allereerst middels het Verbond met Abraham, dat werd bevestigd aan het volk Israël, dat in partnerschap met de Almacht zelf een voorbeeldvolk voor de mensheid mocht en mag zijn. Onze Almacht manifesteerde zich nadrukkelijk in het midden van zijn volk in het voor hem uit kunstzinnig bewerkte, kostbare materialen opgetrokken woonverblijf (tabernakel).

Eén van de wijzen waarop wij onze Almacht mogen ontmoeten en met hem 'samenkomen' is op zijn feesttijden. In de tekst, die staat opgetekend op de stenen platen (Exodus 20:1-17; Exodus 20:22 tot 23:31; Exodus 24:3-4), wordt het volk Israël gevraagd om drie maal per jaar met de Almacht een feest te houden en met hem samen te komen te Sjilo. Helaas is de door de Almacht gekozen standplaats voor zijn Woonverblijf al bijna drieduizend jaar, ja tot op de huidige dag, een lege en onaangestaste plek. Maar dat neemt niet weg dat de door de Almacht voorgeschreven sabbatten, ter bevestiging en herdenking van zijn zorg voor ons, zouden hebben afgedaan. Integendeel, juist door het vieren van die dagen mogen wij weten dat deze een teken zijn dat JHWH onze Almacht is, die ons heiligt.

Deze feestdagen zijn op een door onze Almacht zelf ingestelde 'kalender' vastgesteld (Exodus 12:1; 13:10; 34:22). Naast de wekelijkse sabbatdag zijn de drie feesttijden in de eerste plaats herdenkingen van de grote daden van onze Almacht: de bevrijding van de slavernij in Egypte, de sluiting van het Verbond met het volk Israël en de bijzondere door onze Almacht verzorgde voorzieningen (zoals water, manna, schaduwrijke

wolkkolom, etc.) tijdens het langdurige verblijf in de Arabische woestijn. In het land Kanaän vallen de eerste twee van deze feesttijden samen met de oogsten in dat land, de gerstoogst (half april) en de tarweoogst (begin juni). Praktisch gesproken staan deze oogsten garant voor voldoende spijzen om samen met de gasten, die vanuit alle hoeken van de aarde kunnen zijn gekomen, uitbundig feest te vieren. Maar mede met het oog op de plaats die het volk Israël dient in te nemen in de wereld kunnen we aan deze oogsten een betekenis toekennen met een bredere strekking.

De jaarindeling volgens de Almacht

Sinds de Babylonische ballingschap wordt binnen Joodse kringen voor de vaststelling van de feesttijden de Babylonische maankalender gebruikt. Dit leidde tot een ingewikkelde manier van doen. Om in de pas te blijven met de oogsten in Israël, waaraan twee van de feesttijden zijn gekoppeld, moet men 7 keer in de 19 jaar een extra maand aan het jaar toevoegen.

Daartegenover is indeling van het jaar en de vaststelling van de feesttijden zoals de Almacht ons die aanreikt in het Verbondsboek zeer eenvoudig en gemakkelijk toe te passen. Daartoe dienen wij ons allereerst te bepalen bij de praktische achtergronden van de oogsten. Oogsten zijn afhankelijk van de jaargetijden. En de jaargetijden worden bepaald door de stand van de aarde ten

opzichte van de zon. Het Verbondsboek kent twee jaargetijden: de zomer en de winter. De basiseenheid voor de indeling van het jaar is de week van zeven dagen. De omlooptijd van de aarde om de zon bedraagt 365 en een kwart dag. Met een week van zeven dagen komen we aan een aantal van 52 weken per jaar of 26 weken per half jaar of 13 weken per kwartaal. Zulk een indeling is alleen mogelijk met een week van zeven dagen. Dus met het tellen van weken kan men, waar ook ter wereld, niet alleen de seizoenen bijhouden maar kan men tevens de tijden van zaaien en oogsten, etc, precies berekenen. Aangezien men met deze indeling per jaar één en een kwartdag dag overhoudt kan men die dagen elk zevende jaar (sabbatsjaar, het jaar waarin het land braak ligt) en elk jubeljaar

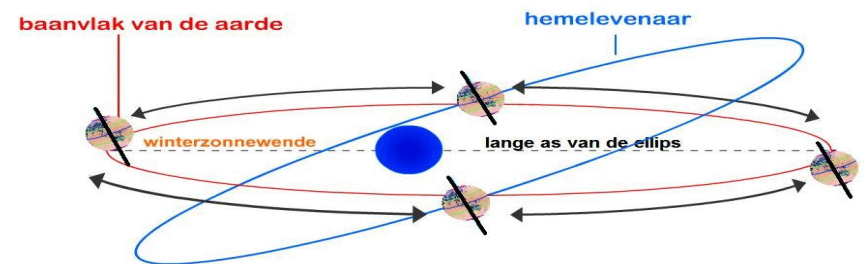
compenseren met het toevoegen van een extra week aan het einde van dat jaar om niet alleen in de pas te blijven met de oogsttijden in het land Kanaän, maar tevens met zaai- en oogsttijden waar ook ter wereld.

De eerste oogst, de gersteoogst, wordt in Kanaän binnengehaald omstreeks half april. Dit is aan het begin van de vierde week (op de 22ste dag van de eerste 'maand' werd de eerste garve van de gerstoogst aan de Almacht aangeboden) van de door de Almacht zelf ingestelde jaarindeling (zie Exodus 12:18). De 22ste dag van die eerste periode (abib = korenaar, genoemd) is de dag na de sabbatdag. Vanaf deze dag rekt men met zeven volle weken. De dag na de zevende sabbat is het wekenfeest en worden twee broden van de nieuwe tarweoogst aan God aangeboden (zie Leviticus 23:15-17; Exodus 34:22a)

Uit deze teksten blijkt dat het door God ingestelde kalender begint aan het begin van de zomer, drie weken vóór het brengen van het beweegoffer op de 22ste dag van de eerste 'maand'. Dat begin van het jaar valt onmiskenbaar samen met het moment van de lente-equinox omstreeks 21 maart van de huidige kalender.

De derde feesttijd, het loofhutten- of inzamelfeest, valt samen met de 'terugloop' of 'wending' van het jaar (zie Exodus 34:22b). Dat is het tijdstip dat de zomer voorbij is. Dat moment wordt gemarkeerd door de najaarsequinox omstreeks 21 september. De Israëlitische zomer duurt precies 26 weken, dat is de tijd die verloopt tussen lente- en najaarsequinox. De derde feesttijd, het loofhutten- of inzamelfeest, wordt gevierd na de inzameling van alles wat het land opbracht tegen het eind

De beweging van de aarde in het zonnestelsel

van september, die samenvalt met de 'terugloop' of 'wending' van het jaar, gemarkeerd door de najaarsequinox. Volgens de door God ingestelde jaarindeling begint het inzamelfeest op de vijftiende dag van de zevende periode ('maand'). Volgens deze jaarindeling bestaat de zomer, die een periode van precies 26 weken omvat, uit zes perioden plus twee weken. Want het inzamelfeest (loofhuttenfeest) begint op de vijftiende dag van de zevende maand. Dan zijn er dus 6 perioden plus 14 dagen verlopen. Aangezien de winter precies even lang duurt als de zomer, dus ook 26 weken, van najaarsequinox tot lente-equinox, bestaat de winter ook uit 6 perioden plus twee weken. Uit deze gegevens blijkt dat elke periode (bijbelse maand) van het jaar bestaat uit precies vier volle weken (52 weken gedeeld door 13 perioden = 4 volle weken voor elke periode). Elke periode (maand) begint altijd op een eerste dag van de week. De door God ingestelde jaarindeling bestaat dus uit 52 weken, verdeeld in 13 perioden van 4 volle weken. Aangezien de 22ste dag van de eerste maand een

eerste dag van de week is ('daags na de sabbat', zie Leviticus 23 :6-12) en de 21ste dag dus een sabbat, dan volgt hieruit dat de eerste dag van elk jaar valt op een eerste dag van de week. Elk nieuw jaar begint dus altijd op een eerste dag van de week op of direct na de 21ste maart (lente-equinox).

Verder duurt dan elk feest van zeven dagen (feest der ongezuurde broden

en het loofhuttenfeest) precies een volle week van de eerste dag van de week tot en met de zevende dag. Het pascha valt dan altijd op de avond van de veertiende dag (een sabbatdag) van de eerste 'maand', na afloop van de sabbat.

De Almacht JHWH heeft dus zijn volk precies voorgeschreven op welke dagen van het jaar hij met hen feest wil vieren en hen wil ontmoeten. Aangezien het van groot belang is om de wekelijkse sabbatdag te vieren op de dag die de Almacht zelf heeft ingesteld en aangeduid (zie Exodus 16), omdat die dag door Hem gezegend en geheiligd is, is het van even groot belang om ook de andere feestdagen te vieren op de dagen die God

zelf heel duidelijk heeft aangegeven en geheiligd. Er is in feite geen vergissing mogelijk.

De oogsten in Kanaän als symbool

Twee van de drie grote feesttijden, die voorgeschreven staan op de 'stenen platen' (Exodus 23:14-17; 24:4,12) vallen dan wel samen met de oogsten in het land Kanaän, maar hebben een veel vérstrekkender betekenis. Het eerste feest, het feest der ongezuurde broden, wordt ingeleid met het pascha. Deze dagen staan in het teken van de herdenking van de uittocht (exodus) uit Egypte (Exodus 13:3-10). Het is dus allereerst een bevrijdingsfeest, de bevrijding van het volk Israël uit de slavernij in Egypte. Maar, en dat wordt nog wel eens over het hoofd gezien, het is niet de bevrijding van de nazaten van Jacob alleen. Want met hen trok mee uit Egypte 'een grote groep (menigte) mensen van allerlei herkomst' (Exodus 12:38). Kennelijk kon een ieder die dat wilde zich aansluiten bij het volk Israël en deel hebben aan hun redding (verlossing)! Het verbondsvolk bestaat dus niet alleen uit afstammelingen van Jacob, maar ook uit allen die zich daarbij aansluiten. Deze uittocht vond plaats in de oogstmaand 'abib' in Egypte. Omdat deze uittocht uit Egypte in verband staat met de 'eerste' oogst, zou men kunnen stellen dat het volk Israël, en allen die zich bij haar aansloten, de 'oogst' voorstelde die onze Almacht vergaarde in Egypte. Maar dat is slechts het begin van de 'uittocht'. Want door alle eeuwen heen, en ook nu in onze tijd, stond en staat het eenieder vrij 'uit te trekken' uit welke geestelijke onderworpenheid dan ook en zich te voegen bij het volk van het Verbond. Ook het huidige volk van de Almacht bestaat uit 'verlosten' die met recht, in harmonie met hun 'voorouder', hun bevrijding mogen vieren met hun Verlosser.

De tarweoogst, het wereldveld is wit om te oogsten

De tweede feesttijd, het wekenfeest (Pinksteren), wordt gevierd als er na de slotsabbat van het feest der ongezuurde broden zeven volle weken zijn verlopen. En wel op de dag na de zevende sabbatdag, dus op een eerste dag van de week. Als we uitgaan van de jaarindeling van 13 perioden van vier volle weken, dan vindt het wekenfeest plaats op de vijftiende dag van de derde periode (maand). Want vanaf het begin van het jaar zijn er dan 10 volle weken verlopen (2 weken tot pascha, 1 week van het feest der

ongezuurde broden en 7 volle weken tot aan het wekenfeest). Aangezien elke periode (maand) bestaat uit vier volle weken, valt de dag van het wekenfeest op de dag na twee volle weken van de derde periode, dus op de 15de dag van de derde periode. Zoals bekend trok het volk Israël uit Egypte weg in de zeer vroege ochtend van de 15de dag van de eerste periode na het pascha gevierd te hebben in de nacht volgend op de avond van de 14de dag.

Op dezelfde dag, dus de 15de dag, maar dan van de 3de periode (Exodus 19:1) komt het volk aan bij de berg Horeb in Midjan. Mozes beklimt de berg en spreekt daar met de Almacht JHWH, die het volk Israël het Verbond aanbiedt. Mozes houdt vervolgens het volk het Verbond voor en het gehele volk, dus met inbegrip van 'de grote groep mensen van allerlei herkomst' die zich bij hen hadden gevoegd bij de uittocht, antwoord éénparig: 'Alles waarover JHWH gesproken heeft, willen wij doen' (Exodus 19:2-9). Daarmee werd in principe op die dag, de 15de dag van de derde periode, het Verbond tussen de Almacht JHWH en het volk Israël overeengekomen.

Behalve dat het wekenfeest gekoppeld is aan de tarweoogst in het land Kanaän, kan men tevens denken aan de verbondssluiting, die ook op deze dag plaats had. De bedoeling van het Verbond is ondubbelzinnig.

Wanneer het volk Israël aandachtig naar de Almacht luistert en zijn Verbond bewaart, is zij het verheven voorbeeldvolk voor alle volken op aarde. Het uiteindelijke doel is helder. Het volk Israël heeft als roeping en opdracht om als voorbeeldvolk van het 'koninkrijk van de Almacht JHWH' de wereld rijp te maken voor de oogst van de mensheid voor dit rijk dat de Almacht voor ogen heeft. Het is het voorrecht van Israël om als voorbeeldvolk het ideale doel van de Almacht voor de gehele mensheid gestalte te geven, zodat 'een grote groep mensen van allerlei herkomst' en natuurlijk ook hele volken zich daarbij zouden willen aansluiten.

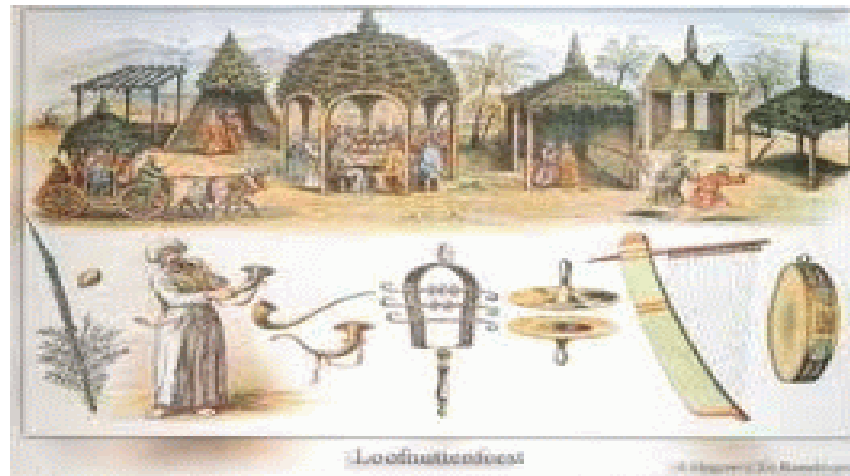
Ook Jezus, die optrad als verkondiger van het 'koninkrijk', gebruikt deze beeldspraak als hij zijn discipelen voorhoudt: 'Zie, ik zeg u, slaat uw ogen

Wekenfeest
Wekenfeest

חג שבועות

op en beschouwd de velden, dat zij wit zijn om te oogsten' (Johannes 4:35). Hij herinnert de discipelen aan hun bestaansrecht als voorbeeldvolk

van de Almacht, om naar de Almacht te luisteren, hem gehoorzaam te zijn en vast te houden aan het Verbond. Hieruit wordt duidelijk dat Jezus met de verkondiging van het 'koninkrijk' vasthoudt aan het Verbond van God met Israël en dat het zijn visie is dat alle volken zich daarbij kunnen aansluiten. De conclusie moet dan luiden dat Jezus geen 'nieuwe beweging of kerk' voor ogen had naast Israël, maar juist het ene en enige verbondsvolk Israël opriep om terug te keren tot de Almacht en zijn Verbond om als 'hernieuwd' voorbeeldvolk 'het Koninkrijk van de Almacht JHWH' gestalte te geven, waarbij 'groepen van mensen van allerlei herkomst' en natuurlijk ook hele volken zich zouden kunnen aansluiten. Ook het boek Handelingen illustreert duidelijk dat God op de 'feestdag' (pinksteren) van de herdenking van de verbondssluiting zijn volk zeer nabij is. Want juist op die dag, toen zij allen 'tezamen' bijeen waren, deed God zijn geest op allen zijn die zich willen inzetten voor de uitbreiding van zijn Koninkrijk en willen getuigen van zijn grote daden (zie Handelingen 2:1-13). En die grote daden gedenkt men door samen te komen op de drie feesttijden om de Almacht te ontmoeten. Het is de dag dat ook het volk van de Almacht in de eindtijd zich op die dag mag

verheugen in haar roeping en mag weten dat de Almacht haar daarin nabij is met zijn geest.

Oproep tot paraatheid en ontvankelijkheid

De derde feesttijd, het loofhutten- of inzamelfeest, komt aan het einde van de zomer bij de wending of terugloop van het jaar op de vijftiende dag van de zevende periode (zie Exodus 34:22).

Het loofhuttenfeest wordt echter voorafgegaan door de paraatheidsdag of dag van trompetgeschal op de eerste dag van de zevende periode, met daaropvolgend op de tiende dag van die periode de reinigingsdag ook wel

verzoendag genoemd. Hoewel deze beide dagen voorgeschreven sabbatten (Leviticus 23:23-28) zijn, behoefde het volk (de mannen) niet voor het Woonverblijf van de Almacht te verschijnen (Exodus 23:14-17). Men trok op die dagen niet op naar Sjilo waar het Woonverblijf van onze Almacht stond opgericht.

Het signaal met de zilveren trompetten wordt gegeven om de nieuwe lichte dienstplichtige militairen en Levieten op te roepen.

Maar bij het schallen van de trompetten zal het volk niet alleen hebben gedacht aan het aankondigen van een 'vrije' dag, of dat het alleen ging om het oproepen van de militairen en Levieten om aan te treden voor hun dienst. Ook voor het volk Israël als geheel kan men het trompetgeschal zien als een oproep tot paraatheid, om haar als het ware te herinneren aan haar eigen 'dienstplicht', om middels getrouwheid aan het Verbond als voorbeeldvolk de mensheid 'luide' op te roepen zich tot de Almacht te bekeren.

Vervolgens, vóór de 'inzameling' van alles wat het veld heeft voortgebracht, maakt onze Almacht duidelijk dat hij getrouw, barmhartig en rechtvaardig is. Vanaf de avond van de negende dag tot aan de avond van de tiende dag van de zevende periode is het de tijd der verzoeningen. Het is de dag dat het volk zich ontvankelijk dient op te stellen. Evenmin

als op de nationale paraatheidsdag is het volk verplicht om op de nationale verzoendag naar het Woonverblijf te komen. Het is een bijzondere dag waarop ongemerkte tekorten betreffende geschiktheid ten opzichte van het Afgezonderde, de samenkomsttent, het altaar, de middelaar en het volk worden bedekt. De verzoening speelt zich niet bij de mensen thuis af maar bij en ten behoeve van het Woonverblijf (tabernakel). Op deze dag is het de verplichting voor het volk zich te 'oefenen' in een geschikte verhouding tot de Almacht zoals hij dat eist, zodat hij temidden van het volk kan wonen. Werkhouding is op die dag verplicht. Als het een enkeling is die overtreedt, moet hij worden

verwijderd. Zodra het volk zijn overtreders niet langer verwijderd, verwijderd God zich van het volk.

In breder verband gezien staat de verzoendag als het ware symbool voor het tot bezinning komen en het zich ontvankelijk opstellen van de gehele mensheid. Want ook de mensheid wordt bepaald bij de dringende oproep van de Almacht JHWH, middels het voorbeeld van het volk Israël, om zich tot de Almacht te bekeren en naar zijn Verbond te leven. Het loopt uiteindelijk uit op een beslissende keuze voor de mensheid. Ook al

hebben volken zich afgekeerd van de Almacht, en hebben zij tegenslag op tegenslag te verduren gehad, als zij zich uiteindelijk tot de Almacht bekeren en gehoorzaam zijn overeenkomstig alles wat de Almacht gebiedt, dan geldt de belofte dat onze Almacht een keer zal brengen in hun lot en zich over hen zal erbarmen en hen bijeenbrengen in het 'beloofde land' (Zie wijdere betekenis van Deuteronomium 30:1-10). Ook het Israël van de eindtijd weet zich op die dag bepaald bij de ernst van haar roeping en dient zich te bezinnen op de 'geschikte' (reine) verhouding tot de Almacht zoals hij dat eist.

Het inzamel feest

Tenslotte volgt ter afronding van de zomer het loofhutten- of inzamel feest dat begint op de vijftiende dag van de zevende periode. Het feest duurt een volle week met de achtste dag (de eerste dag van de volgende week) als slotdag. Het volk Israël is uiteindelijk gearriveerd in

het 'beloofde land' (zij constitueert het Koninkrijk van de Almacht JHWH) en ziet terug op de moeizame weg die daar naartoe heeft geleid. Want dit feest gedenkt in de eerste plaats het onherbergzame verblijf in de woestijn alvorens het volk het beloofde land kon binnentrekken. Het verblijf in de woestijn wordt gesymboliseerd door het oprichten van en het

'kamperen' in de loofhutten die rond het Woonverblijf te Sjilo worden opgetrokken. Het feest gedenkt de nabijheid van onze Almacht gedurende de zwerftocht en bij ontberingen in de woestijn. Men staat stil bij de grote daden die de Almacht JHWH ten behoeve van onze voorouders heeft verricht. Hoewel het verblijf in de woestijn bepaald niet comfortabel was en onze voorouders onder zorgen en moeiten gebukt gingen, was hun

leven echter verzekerd. Onze Almacht voorzag het volk dagelijks van manna (brood), water en schaduwrijke verkoeling overdag (wolkkolom). De tocht van het volk Israël door de woestijn zou men kunnen vergelijken met de 'tocht' van de mensheid door de wereld. Zoals onze Almacht het volk Israël aansprak bij de berg Horeb, zo spreekt hij middels zijn verbondsvolk als voorbeeldvolk ook de mensheid als geheel aan met zijn 'onderwijzing'. Hij komt de mensheid 'persoonlijk' tegemoet in de gestalte van het verbondsvolk, dat onder zijn begunstiging de ogen van de mensheid mag openen voor de waarheid van het leven. Met vallen en opstaan ervaart de mensheid deze uiteindelijke en enige weg tot een zinvol bestaan en duurzaam levensgeluk, de enige weg die leidt naar het 'beloofde land', de uiteindelijke bestemming van de mensheid. En zo zeker als het volk Israël, ondanks vallen en opstaan, uiteindelijk het land Kanaän binnentrok, zo zeker daagt er een 'nieuwe hemel en nieuwe aarde' voor de mensheid als zij zich wendt tot onze Almacht en getrouw is aan zijn Verbond. Het loofhutten- of inzamel feest is zodoende niet alleen een gedenken van de tocht van het toenmalige volk Israël door de woestijn. Het is ook niet alleen het feest uit dankbaarheid voor goedgunstigheid op de arbeid die geleid heeft tot de overvloedige inzameling aan het einde van de zomer. Het feest wijst ons, als het volk van onze Almacht in de 'eindtijd', in het bijzonder op onze verantwoordelijkheid voor de akker van de wereld, waarin wij, in partnerschap met onze Almacht ons mogen inzetten, opdat uiteindelijk de rijke oogst van de wereld moge worden ingezameld.

Nico Kooren, MA

Samenvatting

Vanaf het begin van mijn kennismaking met de zevende-dags adventisten dacht ik te doen te hebben met een gemeenschap die zich opstelde tussen het Jodendom en de christenheid. Het viel mij op dat niet weinig leden een Joods aandoende vorm van wettisch perfectionisme praktiseerden. Dat was een gevolg van het feit dat men vooral de nadruk legde op de voorbeeldfunctie van Jezus. Kennelijk was deze opstelling wijd verbreid,

want boeken vanuit de christenheid over de adventisten waren daarover eenduidig: De gemeenschap der Zevende-dags Adventisten is een sekte en geen christelijke Kerk.

Sinds de publicatie van 'Questions on doctrine' heeft zich in enkele decennia een ontwikkeling voorgedaan als gevolg waarvan het accent op het actieve aspect van de voorbeeldfunctie van Jezus verschoof naar het passieve aspect van zijn 'verzoenend' lijden en sterven, van een latent unitarisme naar een uitgesproken trinitarisme. De Advent Kerk erkent daarmee 'de jure et de facto, de concilies van Nicea-Constantinopel en nestelt zich stevig in de orthodox protestants christelijke traditie.

Echter, in navolging van Jezus, de grote hervormer en 'personificatie' van het ware Israël, dienen de gelovigen af te zien van het toekennen van absoluut gezag aan welke traditie dan ook, maar trouw te zijn aan het Verbond en Gods Koninkrijk gestalte te geven.

De Advent Kerk is overtuigd Gods eindtijd gemeente te zijn. Dan dient de Advent Kerk zich te realiseren dat zij geroepen is het ware Israël van de Almacht in de eindtijd te constitueren. Zij dient het volk van de Almacht te zijn dat 'trouw is aan Gods geboden en blijft bij het getuigenis van Jezus'.

De gangbare indeling van de geboden van de Almacht in een zedenwet (Tien Geboden) en ceremoniële wetten is intelligent bedacht maar wel misleidend.

Met zulk een indeling wordt zowel het

Verbond van de Almacht met Israël als het bestaansrecht van Israël afgeserveerd. Hetgeen ook de bedoeling was en is van de christenheid.

Het 'getuigenis van Jezus' verdient verre de voorkeur. Jezus vat de ganse wet samen in twee voornaamste geboden: God liefhebben met het gehele wezen en de naaste als zichzelf. Alle regels, wetten en voorschriften dienen te herleiden te zijn tot deze twee 'grote' geboden.

Wat de naastenliefde betreft kunnen adventisten zich verstaan met alle christelijke, humanistische, godsdienstige, religieuze en filosofische stromingen die zich kunnen vinden in de 'Universele verklaring van de

rechten van de mens'. Maar de liefde tot God houdt meer in dat het liefhebben van de naaste. Men kan een goede rentmeester zijn van de natuur en de naaste liefhebben als zichzelf zonder liefde tot God. Liefde tot God betekent dat wij hem 'kiezen' als onze enige verbondspartner en hem dienen met ons leven.

Wat liefde tot de Almacht inhoudt wordt ons voorgehouden in de 'onderwijzing' (Tora). Daarin staan alle wensen, adviezen en voorschriften met betrekking tot onze 'omgang' met de Almacht en onze naaste. Deze 'onderwijzing' staat op zichzelf. Alle andere geschriften van de Bijbel, die in de loop der eeuwen zijn toegevoegd aan de verbondsvoorschriften (inclusief de afscheidsrede van Mozes, Deuteronomium), vormen in feite een traditie. Deze traditie mondt uit in een joodse traditie (Talmud) en middels het Nieuwe Testament in de christelijke traditie (orthodoxie). Alle boeken van de Bijbel, maar ook de Joodse en christelijke traditie dienen onderschikt te zijn aan Gods 'onderwijzing'. Het Verbond van de Almacht met het volk Israël is dus het referentiekader waaraan de Joodse en christelijke traditie onderschikt is.

De Almacht nodigt het volk Israël -- dat niet alleen bestaat uit het nageslacht van Jacob maar ook uit allen die zich daarbij aansluiten -- uit om deel te hebben aan zijn feesttijden: de wekelijkse sabbat en de drie feesttijden met de daaraan verbonden sabbatdagen. Sinds de Babylonische ballingschap worden in Joodse kring deze feesttijden bepaald aan de hand van de Babylonische maandkalender. Deze methode verlangt 7 keer in de 19 jaar een aanpassing met een extra maand in verband met de koppeling aan de oogsten in Kanaän.

In de verbondsvoorschriften schrijft de Almacht een veel eenvoudiger indeling van het jaar voor. Daarin wordt het jaar verdeeld in 13 perioden van vier volle weken. Elk nieuw jaar begint altijd op de eerstvolgende eerste dag van de week op of na 21 maart (lente equinox), het begin van de zomer in Kanaän. Het einde van de zomer, dus het begin van de winter wordt gemarkeerd door de terugloop of wending van het jaar (najaarsequinox, omstreeks 21 september). Dat is op de 15de dag van de zevende periode, het begin van het loofhuttenfeest. Zomer en winter duren even lang, elk dus 6 perioden plus twee weken. Zowel het feest der ongezuurde broden als het loofhutten- of wekenfeest omvatten altijd een

volle week, van de eerste tot en met de zevende dag. Aangezien het van belang is de wekelijkse sabbatdag te vieren op de dag die de Almacht heeft aangewezen, dienen ook de feestsabbatten te worden gevierd op de dagen die de Almacht heeft vastgesteld. Deze feesttijden gedenken de grote daden van de Almacht, niet alleen in het verleden maar door alle eeuwen heen tot nu toe. Twee van de feesttijden zijn gekoppeld aan twee oogsten (gerstoogst en tarweoogst) in het land Kanaän.

De eerste feesttijd gedenkt de verlossing van het Egyptische juk. Deze bevrijding kan men beschouwen als de 'eerste oogst' die de Almacht vergaart. Deze oogst staat symbool voor alle mensen die in de loop der eeuwen tot op deze dag 'verlost' worden van de macht van het kwaad en toetreden tot het volk van de Almacht.

De tweede feesttijd, het wekenfeest of Pinksteren wordt gevierd op de 15de dag van de derde periode. Op deze dag vond ook de verbondssluiting plaats.

Dit feest is gekoppeld aan de tarweoogst in Kanaän. In wijder verband bepaalt dit feest het volk bij haar verantwoordelijkheid om voorbeeldvolk in de wereld te zijn, om zodoende de wereld rijp te maken voor de grote oogst van de volken. Ook Jezus bepaalde zijn leerlingen bij deze

verantwoordelijkheid: 'Zie de velden zijn wit om te oogsten'. Onze Almacht rust daartoe zijn volk uit met zijn 'onderwijzing' (Tora) en middels de bijstand van zijn geest.

De derde feesttijd wordt voorafgegaan door de 'Dag der Trompetten' of paraatheidsdag en de reinigings- of verzoendag. Op deze dagen trok het volk echter niet op naar het Woonverblijf te Sjilo. De trompetten schalden namelijk voor de nieuwe lichten van levieten en militairen om voor hun diensttijd aan te treden. Maar op deze sabbatdagen werd natuurlijk ook het volk bepaald om paraat te zijn als voorbeeldvolk, zich

ontvankelijk op te stellen en zich te 'oefenen' in een geschikte verhouding tot de Almacht. De verzoening speelt zich niet af bij de mensen thuis, maar bij en ten behoeve van het Woonverblijf (tabernakel).

De derde feesttijd, het loofhutten- of inzamelfeest, duurt een volle week met de achtste dag (de eerste dag van de daaropvolgende week) als slotdag. Het volk is 'aangekomen' in het land van de belofte (Kanaän) en ziet terug op de moeizame tocht door de woestijn. Het verblijf in de woestijn wordt herdacht door het oprichten van en het 'kamperen' in loofhutten bij het Woonverblijf te Sjilo.

De tocht van het volk Israël destijds door de woestijn kan men vergelijken met de 'tocht' van de mensheid door de 'wereld'. Zoals onze Almacht het volk aansprak bij de berg Horeb, zo spreekt hij de mensheid als geheel aan met zijn 'onderwijzing' middels zijn voorbeeldvolk.

Met vallen en opstaan ervaart de mensheid deze uiteindelijke en enige weg tot een zinvol bestaan en duurzaam levensgeluk. Zo zeker als het volk Israël destijds, ondanks vallen en opstaan, uiteindelijk het 'beloofde land' binnentrok, zo zeker daagt er een 'nieuwe hemel en nieuwe aarde' voor de mensheid als zij zich wendt tot de Almacht en getrouw is aan zijn Verbond.

Het feest wijst ons, als het volk Israël van onze Almacht in de 'eindtijd', in het bijzonder op onze verantwoordelijkheid voor de akker van de wereld, waarin wij, in partnerschap met onze Almacht, ons mogen inzetten, opdat uiteindelijk de rijke oogst van de wereld moge worden ingezameld.

Stellingen

1. Als de gemeenschap der Zevende-dags Adventisten de overtuiging toegedaan is dat zij, als 'overblijfsel', het volk van de Almacht in de eindtijd is, dan dient zij zich te realiseren dat zij geroepen is het ware volk Israël van de Almacht van de eindtijd te constitueren.

2. In navolging van Jezus, de grote hervormer en 'personificatie' van het ware Israël, dient de Advent Kerk af te zien van welke traditie dan ook als absoluut gezaghebbend. Zij dient zich opnieuw en blijvend te oriënteren op en vast te houden aan de enige grondslag van het geloof: Het Verbond

van de enige Almacht JHWH met zijn volk Israël. ('Het bewaren van Gods geboden en blijven bij het getuigenis van Jezus')

3. De kunstmatige scheiding van de 'onderwijzing' (Tora) in een 'belangrijkste' zedenwet (Tien Geboden) en 'er niet toe doende' ceremoniële wetten is misleidend. Met deze opstelling wordt het Verbond van onze Almacht met Israël en het bestaansrecht van het verbondsvolk Israël afgeserveerd. Hetgeen dan ook de opvatting is van de gehele christenheid.

4. Het 'getuigenis van Jezus' is: 'Luister, Israël!. De Heer, onze God, is de enige Heer. Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht. Het op een na belangrijkste is dit: Heb uw naaste lief als uzelf. . . Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de wet en de profeten staat'. Als alle voorschriften van het Verbond te herleiden zijn tot de hier genoemde 'grondslag', dan kan men noch aan het Verbond van de Almacht met het volk Israël noch aan de daarmee verbonden voorschriften gemakshalve voorbijgaan.

5. De 'onderwijzing van de Almacht' (Tora) is het referentiekader waaraan alle andere geschriften van zowel het Oude als Nieuwe Testament, alsmede de daaruit voortgekomen Joodse (Talmoud) en christelijke (orthodoxie) traditie onderschikt zijn.

6. Met het samenkomen met de Almacht op zijn feesttijden gedenken wij niet alleen de 'grote daden' van onze Almacht ten behoeve van zijn volk en de wereld, zoals de schepping, de 'verlossing' (uittocht) van het kwaad, de toerusting tot voorbeeldvolk middels het Verbond, het partnerschap met de Almacht om de volken 'rijp' te maken voor de uiteindelijke oogst van de wereld, maar zijn feesttijden zijn vooral een teken voor altoos tussen onze Almacht en ons, zijn volk Israël, dat Hij onze Almacht JHWH is, die ons heiligt.

7. Aangezien het van belang is de wekelijkse sabbatdag te vieren op de dag die onze Almacht JHWH zelf heeft aangewezen, dienen ook zijn feesttijden met de daarmee verbonden feestsabbatdagen te worden gevierd op de dagen die de Almacht zelf heeft vastgesteld.

Reactie van P.F.v.d.Meer Sr:

Het artikel van Nico Kooren over de 'Feesttijden' is een leerzaam en nuttig stuk, waarvoor respect. Vooral de uiteenzetting van de feesttijden is waardevol, zodat men er zelf jaarlijks gebruik van kan maken om de juiste data's van de feesttijden te berekenen. Het blijkt uit het stuk dat de Zevende-dags Adventisten zichzelf zien als het geestelijk Israël. Dat noemt men wel de 'vervangingstheologie'. Kennelijk kent men (nog) niet -of men verwerpt het- de Israël-waarheid van de 12 stammen in de verstrooiing, die in het Noord Westen van Europa zijn terecht gekomen na vele omzwervingen. Er wordt in het artikel ook geen verdere uitleg aan gegeven, en het is net alsof iedereen weet waar Nico het over heeft wanneer hij het over "Israël" heeft. Wat wij in werkelijkheid dienen te verstaan onder 'het ware Israël van de Almacht in de eindtijd' blijft voor veel lezers wellicht dan ook een open vraag.

Verder zie ik zelf -zoals Nico wel weet- dat het zedingsbevel in het Oude en Nieuwe Testament niet universeel is. Het 'getuigenis van Jezus' gaat mijns inziens uit van een selectie tussen bozen en goeden, tussen goed zaad en kwaad zaad, zie mijn brochure 397 en 551. Daar wijzen de diverse gelijkenissen naar toe, o.a. die van het verschillende zaad, de oogst, het sorteren der vissen, etc.